

Kar je bilo, nikdar ne mine, samo obliko menja ...

Prispevek k zgodovini trga Ribnica (1.del)

Z raziskavo o ribniškem trgu sem želela osvetliti že skoraj pozabljeno življenje trga. Trg je v obravnavanem času predstavljal pomembno kulturno, upravno in gospodarsko in ne nazadnje duhovno središče Ribniške doline.

Čas, ki ga raziskava obsega, zajema obdobje od leta 1850 do druge svetovne vojne. Ribnica je bila v tem obdobju pretočni trg, ki je funkcioniral kot opora podeželju, hkrati pa zadoščal potrebam prebivalcev trga samega. Ljudi v središča vlečejo praktični razlogi, kot so trgovine, obrtniki, uradniki idr., vendar imajo trgi ali mesta pomembno vlogo tudi pri vzpostavljanju socialnih stikov. To so bili pomembni kraji za zbiranje, srečevanje, druženje. Številna društva, razgibano politično življenje, cerkev z božjo službo in žegnanji so bili glavni družabni dogodki. Ko govorimo o trgih ali o mestih, govorimo tudi o purgarstvu, purgarski miselnosti, kajti le-ta pogostokrat trg ali mesto bistveno razlikuje od podeželja.

Ribnica je bila pred drugo svetovno vojno v polnem ustvarjalnem zagonu. Podjetja, kot so M. Rudež in A. Rudež & Company, Tovarna telovadnega orodja JOR, Pletilnica žičnatih in žimnatih sit Emil Konrad Pakiž, Parna žaga in opekarna J. Klun & tovariši, so skrbeli za dobiček, dajala delovna mesta in ne nazadnje doprinesla k promociji trga Ribnice po takratni državi in tudi izven meja. S tem se je oblikovala zunanja podoba Ribnice. Notranja se je oblikovala z urejenostjo trga, posaditvijo drevoredov, ureditvijo kopaljšča in hotela, postavitvijo tržnega prostora in javnih stranišč ob Bistrici; s tem se je Ribnica dostojno predstavljala kot turistični kraj. Z vsem omenjenim je pridobila ugled in veljavo med slovenskimi kraji. V prispevkih, ki si bodo sledili v nadaljevanjih, bomo najprej podrobneje spoznali trg, potem pa nekatere družine in obrtnike, ki so v kraju delovali.

Pa začnimo:

Ribniški trg leži sredi doline na nadmorski višini 489 m. Zanj je značilna obulična karejska pozidava. Trg se zoža na vhodu in izhodu. Na desni strani, gledano iz smeri Ljubljane, strnjen niz hiš ločujeta dva manjša trga; eden pred Miklovo hišo ob vhodu v grad, drugi pa pred cerkvijo. Na trgu pred cerkvijo je stala mogočna lipa »ponos ribniškega trga«, ki so jo leta 1909 posekali. Podiranje je trajalo menda dva dni. Najprej so obsekali veje, potem pa so podrli deblo, ki je merilo v premeru čez poldrugi meter. »...kasneje so ob več priložnostih

tu za Marico, poročeno Arko – Logerjevo, so zato, da bi si ne umazala obleke, položili rdečo preprogo od hiše pa do cerkve.

(Se nadaljuje prihodnjič)

Tekst pripravila MARINA GRADIŠNIK, kustosinja ribniškega muzeja

¹Arnšek, Rosalia Maria: Miklovi Ribnica na Dolenjskem. Diplomsko delo FF. Ljubljana 2003, str. 114.

²Arnšek, Rosalia Maria; Miklovi Ribnica na Dolenjskem, Diplomsko delo FF. Ljubljana 2003, str. 130.

Za morebitne dodatne informacije ali popravke se vam že vnaprej zahvaljujem.

Muzej Miklova hiša

telefonska številka: 835 0376

RIBNIČANI LETA 1909 PRI PODIRANJU TRŠKE LIPE. IZ MUZEJSKE ZBIRKE »MIKLOVI«, MUZEJ MIKLOVA HIŠA.

poskušali zasaditi na istem mesu novo mlado lipo, pa se nobena ni prijela.«¹

Pred cerkvijo je bil tudi prostor za oklice; dokler je stala lipa, je bil pod lipo. Tam so se po navadi po nedeljski maši, ker se je takrat zbralo največ ljudi, brali različni oklici, obvestila, kdaj gre kakšna hiša ali njena oprema na dražbo, kdaj se bo prodajala kakšna parcela, kakšni zakoni ali pravila so bili sprejeti s strani države oziroma občine, kdaj se popravljajo skupne ceste idr.

Na obeh trgih sta pred prvo svetovno vojno stala lepa litoželezna vodnjaka, pred koncem prve svetovne vojne so jih, tako kot cerkvene zvonove in šolske zvonce, zaradi pomanjkanja streliva uporabili v državne namene.

Glavna ulica skozi trg je Ribničanom povzročala mnogo težav. Ob deževju je bilo po trgu polno luž in blata, medtem ko je bilo ob suši vse prašno. Otroci so ob dolgih sušnih obdobjih polivali cesto, da se v hiše ni dvigal prah. Da bi to težavo rešili, so se zavzemali za tlakovanje trga. Tlakovanje je zaposlovalo domačine dolgo časa, a do izvedbe v obravnavanem obdobju ni prišlo. Očitno je bila to res pereča tema, saj se je ohranila tako v ljudskem pesništvu: »Ribnice, brez blata nej, al buo konc te sramote kdej...«², kot tudi na slikarskem platnu, kjer je to problematiko, začinjeno s humorjem, upodobil tudi karikaturist, ravnatelj meščanske šole Janko Trošt.

Ko se je možila Bukovčanova hči, verjetno gre